OTTOMAN TURKISH
MSS. NO. 142

140
O
2/32

۱۴۷ اورم اق کرمانی راوه جزئیم

Salihatı Nisvandan Merhum Şair
ve mutasavvıf Hacı Münire Pekcan
Hanımın Ruhi için evlatları taraf-
ından hediye edilmiştir.

Salihatı Nisvandan Merhum Şair
ve mutasavvıf Hacı Münire Pekcan
Hanımın Ruhi için evlatları taraf-
ından hediye edilmiştir.

صاحب الکتاب للدرویش مصطفی عارف بطرسوی

آی نجم هادی و حوقلت اولدوقجه خزینه حفظنده
تحریر بیور دیکدی رساله نی تزئینه لزوم یوقدر

فصل اوّل مذهب جبریه محضه ۱
فصل ثانی مذهب معتزله ۲
تنبیه ۳
حکایت ۴
حکایت ۴
سؤال جواب ۴
سؤال جواب ۵
فصل ثالث مذهب ابی اسحق ۵
فصل رابع مذهب قاضی ابی بکر باقلانی مالکی ۵
فصل خامس مذهب فلاسفه ۶
فصل سادس مذهب امام الحرمین ۶
فصل سابع مذهب اشعری ۶
فصل ثامن مذهب شیخ امام الهدی ابو منصور الماتریدی ۶
سؤال جواب ۷
سؤال جواب ۸
سئله ۹
سئله ۱۰
فائده ۱۰
تنبیه ۱۰
سؤال جواب ۱۳
سؤال جواب ۱۳

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله ربّ العالمين والصّلوة والسّلام على محمّد افضل المرسلين
وعلى اله واصحابه من الانصار والمهاجرين بوندن صكره معلوم اوله كه
بوعبد فقير محمّد الاقكرماني مراد ايدركه افعال عباد وارادهٔ جزئيّه
بيانندهٔ لسان تركى ايله بر رساله يازه كه نفى عمومن اوزره اوله ه
معلوم اولسونكه افعال عباد حقّنده مذاهب عديده وارد ركن شيطان
لعينك نزغاتندن سلامت وقاعدهٔ تكليفك صحّتى وطاعتده مدح وثواب
ومعصيتده ذمّ وعقاب انجق امام الهدى ابو منصور ماتريدى مذهبنده
اولوركه بو مذهب جمله اصحاب كرام وتابعين وامام ابيحنيفه مذهبيدركه
انسان افعال اختياريّه سنده ارادهٔ جزئيّه سنى بر مقدور جانبنه صرف
ايدركاسب اولور والله تعالى اول مقدورى خلق ايدر بر مقدور ايكى
قدرت تحتنده داخل اولمش اولور لكن عبدك قدرتى كاسبه اولوب
الله تعالى نك قدرتى خالقه اولمغله جهتلر باشقه اولوب ضرر ويرمدى
بلكه ضرر بر مقدور ايكى قدرت كاسبه نك ياخود ايكى قدرت خالقه نك
تحتنده اولورسه در مذهب منصوردهٔ بو ضرر يوقدر پس ايمدى
اول مذاهب عديده يى بيان اتمه ده فصول عديده لازم اولدى
تاكه حقّ اولان مذهب باطله دن فرق اولنوب باطللردن احتراز
وحق مذهب اعتقاد اولنه **فصل اوّل** مذهب جبريّهٔ محضه بيانندهٔ در
بو طائفه نك رئيسى جهم بن صفوان در بونلرك اعتقادى بودركه عبدك
اصلا فعلى واختيارى وقدرتى يوقدر عبددن صدور ايدن افعال جمله
اضطراريّه در مرتعشك حركاتى وجمادات ونباتلك حركاتى كبى در

وافعالك

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد افضل المرسلين
وعلى اله واصحابه من الانصار والمهاجرين بوندك صكره معلوم اولمه كه
بوعبد فقير محمد الافكر مانى مراد ايدركه افعال عباد واراده جزئيه
بيانندة لسان تركى ايله بر رساله يازه كه نفوس عمومه اوزره اولمه ه
معلوم اولسونكه افعال عباد حقنده مذاهب عديده وارد لكن شيطان
لعينك تزغاتندن سلامت وقاعدهٔ تكليفك صحتى وطاعتده مدح وثواب
ومعصيتده ذم وعقاب انجق امام الهدى ابو منصور ماتريدى مذهبنده
اولدركه بو مذهب جمله اصحاب كرام وتابعين وامام ابحنيفه مذهيدركه
انسان افعال اختياريه سنده اراده جزئيه سنى بر مقدور جانبنه صرف
ايدركا سب اولور والله تعالى اول مقدورى خلق ايدر بر مقدور ايكى
قدرت تحتنده داخل اولمش اولور لكن عبدك قدرتى كاسبه اولوب
الله تعالى نك قدرتى خالقه اولمغله جهتلر باشقه اولوب ضرر وير مدى
بلكه ضرر بر مقدور ايكى قدرتِ كاسبه نك ياخود ايكى قدرت خالقه نك
تحتنده اولورسه در مذهب منصوردده بو ضرر يوقدر پس ايمدى
اول مذاهب عديده يى بيان اتمزده فصول عديده لازم اولدى
تاكه حق اولان مذهب باطله دن فرق اولنوب باطللردن احتراز
وحق مذهب اعتقاد اولنه فصل اوّل مذهب جبريّهٔ محضه بيانندة در
بو طائفه نك رئيسى جهم بن صفوان در بونلرك اعتقادى بودركه عبدك
اصلا فعلى واختيارى وقدرتى يوقدر عبددن صدور ايدن افعال جمله
اضطراريه در مرتعشك حركاتى وجمادات ونباتاتك حركاتى كبى در

واضحالك

وافعالك عباده نسبتی محلّنه نسبتدر یوخسه فاعلنه نسبت دکلدر
جاء زیدٌ دیمکله طالَ الغلامُ دیمه ده فرق یوقدر در لر بوطائفه نك دلیلّری
عقلی ونقلیدر دلیل عقلیلری بودرکه اکر عبدك فعلی اختیاریله اولسه ایدی
برجسمك تسکیننی مراد ایلدکده الله تعالی اول جسمك تحریکنی مراد ایلسه
بوایکی مراد حاصل اولدی دیسك جمع نقیضین لازم کلور حاصل اولمدی دیسك
رفع نقیضین لازم کلور برینك مرادی حاصل اولدی ایکی دیسك ترجیح بلامرجّح
لازم کلور زیرا قدرتُ الله وقدرتِ عبد بو مقدوره نسبت تاثیرده مستقلّ
اولماده برابردر ودلیل نقلیلری بودرکه الله تعالی خالق کلّ شیءٍ بیور مشدر
افعال عباد دخی شیی در لازم کلورکه آنوك خالقی الله تعالی اوله عبدك صنعی والیه
برمعشر اهل سنّت جواب ویررزکه دلیل عقلیلرنده قدرتُ الله ایله قدرتِ عبدْ
برابر در دکلری مسلّم دکلدر بویله اولیجق اجتماع ایلدکده مرادُ الله واقع اولور
عبدك مرادی واقع اولماز ودلیل نقلیلری اهل سنّتك مسلّمیدرکه هر شیئك
خالقی الله تعالی در لکن افعال اختیاریّه ده عبدك صنعی وکسبی وارد رانکون
بعض آیات کریمه ده افعالُ عبده نسبت اولنمشدر یَکْتُبُونَ الْکِتَابَ بِأَیْدِیهِمْ
کبی فَمَنْ شَاءَ فَلْیُؤْمِنْ کبی بونسبت خلق اعتباریله دکلدر بلکه کسب اعتباریله در
ودخی بوطائفهٔ جبریّه یه معارضه ایدرزکه اکر عبادْ جمادات کبی اولسه
قاعدهٔ تکلیف باطل اولور وطاعتده مدح وثواب ومعصیتده ذمّ وعقاب
عاطل اولور زیرا بوشیلر افعال اختیاریّه ده اولور اضطراریّه ده اولماز بوطائفه
حرکاتِ عبد ایله حرکات جماداتی فرق اتمرزدکلری مکابره در زیرا عاقل اولان
کمسنه کندودن صادر اولان فعل اختیاری قصد وارادهسیله اولدوغنی جزم ایدر
جوع وعطش وقتنده اکل وشربه اقدامی وصحیح الاعضادن قیام طلبی صحیح اولوب
ومقعد اولان کمسنه دن قیام طلبی صحیح اولماد یغی کبی بلکه حمار برجدولِ صغیر
کوردکده قصد ایدوب اول جدولی طفره ایدر اکر جدول واسع ولوب طفره
ممکن دکل ایسه طفره یی قصد ایتیوب غیری طریقه سلوك ایدر وبالجمله [illegible]
حیوان قدر ادراکی اولمامغله مذهبلری اصلا ملتفت ومعتبر دکلدر [illegible]

فاعدهٔ تکلیف ما لا یطاق جائز ولکن واقع ومنتفی عنه
[illegible] فاعدهٔ تکلیف باطل ومحذور در فاعدهٔ تکلیف صحیح وثواب

الجدولُ النهرُ الصغیر له
الطفرةُ الوثبةُ له

فصل ثانی مذهب معتزله بیاننده در بوطائفه درلرکه عبد افعالنك
خالقیدر اوائل عبد افعالنك موجدی درلرایدی ابو علی جبائی ظهوره
کلوب موجد ایله خالق بیننده فرق یوقدر دیوخالق دیمه که جسارت
وخرق اجماع ایلدی وبوطائفه نك دورت دلیللری وار در ایکی اوّلکی
دلیللری بودرکه حرکت ماشی اختیاریله اولوب حرکت مرتعشن اضطراریله
اولدیغی بدیهیدر ایکنجی دلیللری اکر عبد افعالنك خالق اولماسه تکلیف
ومدح وذمّ وثواب وعقاب جمله باطل اولور اوچنجی دلیللری اکر عبد خالق اولماسه
الله تعالی اولسه الله تعالی قائم وقاعد واکل وشارب اولمق لازم اولور
دوردنجی دلیللری فتبارك الله احسن الخالقین واذ تخلق من الطّین
کهیئة الطّیر بوایتلر دلالت ایدرکه الله تعالی دن غیری خالق وار دیمش
دیوضلالته دوشدیلر بزسعاشراهل سنّت جواب ویررزکه ایکی اوّلکی
دلیللری جبریّه یه وارد در وامّا بزلرکه ما ترید یّه کسب واختیاری اثبات
ایده رز ماشیده کسب اولوب مرتعشده اولمادیغنی اقرار ایده رز وتکلیف
ومدح وذمّ جمله یرنده اولور زیرا تکلیف اختیار فعله وصرف قدرته سبب اولور
الله تعالی دنبی اکر مانع یوغیسه اول فعلی خلق ایدر عبد دن بواختیار سببیله
صادر اولان فعل شارعك طلب ایتدیکنه موافق اولورسه طاعت اولوب
ثوابه علامت اولور مخالف اولورسه معصیت اولوب عقابه علامت اولور
بوجمله ده عبد دن اختیار کافیدر تاثیر وخلق لازم دکلدر بویلجه حفظ اولنه
امّا اوچنجی دلیللری جهل محضدر زیرا قائم مثلاً قیام ایله متّصف اولانه
دیرلر قیامی خلق ایده نه دیمزلر سوادی وبیاضی خلق ایده نه اسود وابیض
دیمدیکی کبی امّا دوردنجی دلیللری مردود درکه اندهٔ خلق بتقدیر
وتصویر مناسبنه در یوخسه عدمدن وجوده کتورمك مناسبنه دکلدر
ویوندن صکره انلره معارضه ایده رز که اکر عبد افعالنك خالق اولایدی
افعالنك تفصیلنه عالم اولوردی زیرا بر نسنه یی خلق ایتمك اکا وجود ویرمکدر
وجود ویرمك قصد جزئی یه توقّف ایدر قصد جزئی دنی تصوّر جزئی یه توقّف

ایدر زیرا

ایدر زیرا قصد جزئی علم کلّیدن صادر اولماز فلاجرم برشئه یی خلق ایلمك
علم تفصیلی یه توقّف ایلدی امّا کسبْ قدرتُ واراده یی مقدور جانبنه
صرف ایتمکدر ایجاد ندره تاثیری یوقدر فلاجرم کسبه علم اجمالی کافیدر
اکر سؤال اولنورسه که عبد افعالنك تفصیلنه عالمدر لکن علمنه علی یوقدر
جواب اولدرکه افعالنك سؤال وقتنده ینه عالم دکلدر اکر معلوم اولایدی
معلومدك سؤال وقتنده علم یوق دیمك محال اولوردی وبالجمله عالم اولمادیغی
قطعیدر مثلا برکاتب تحریك أنامل ایله تصویر حروف ایلسه انامله ندك
اولان حرکاتنه وعظام واعصاب وعضلاتنده تفاصیل حرکاتنه عالم دکلدر
اکر خالق اولایدی عالم اولوردی الا یعلم من خلق نظم کریمی دلالت ایتدیکی کبی
وانکره معارضه ده واللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ قول شریفی کافیدر کلمهٔ ما
مصدریّه اولسون موصوله اولسون مصدریّه اولسه مصدرك اضافتی
استغراق افاده ایدر موصوله اولسه الفاظ عمومدن اولمش اولور
اللّٰه تعالی سزلری وجمیع عملکزی یاخود جمیع معمولکزی خلق ایلدی
دیمك اولور اکر مسند فعلی اوزره مسند الیه تقدیم اولنسه حصر افاده
ایدر فاعلده سنه نظر انسك سزلری وعملکزی خلق ایتمك اللّٰه تعالی یه
مقصوردر غیری هیچ برکمسه نك خلقده علاقه سی یوقدر دیمك اولور
معتزله نك قولکزی ایت کریمه ده اولان حصره مخالف اولمغله باطل اولور
حکایت اولنورکه امیر المؤمنین حضرت علی رضی اللّٰه تعالی عنهك حضورنده
برمعتزلی بن خیری وشرّی ایجاد ایتمه ده مستقلّ دیدی حضرت علی دخی
ایجاده قدرتك مع اللّٰه میدر یوخسه بدون اللّٰه میدر اکر قدرتم
ایجاد ایتمه ده مع اللّٰه در دیرسك اللّٰه تعالی ایله ایجاد ده شرکت دعوی
ایتمش اولورسك واکر بدون اللّٰه مستقلّ اولماکی دعوی ایدرسك تکریلق
دعوی ایتمش اولورسك دیو ختم کلام بیورمقله معتزلی مبهوت اولوب
جواب ویره مدی وینه جعفر صادق حضرتلرندك حکایت اولنورکه
برمعتزلی یه سورهٔ فاتحه یی قراءت ایله امر ایدوب معتزلی دخی تلاوت ایدوب

وایّاك نستعین آیتنه کلدکده جعفر حضرتلری بیورد یلرکه سزلرکه معتزله
طائفهٔ سیّئهٔ عبد افعالنك خالقیدر درسز بیجون الله تعالی دن استعانت ایدرسز
دیوجواب طلب اتدکده معتزلی ملزم اولوب جوابه اقتداری اولمادی
الحمد لله ربّ العالمین **تنبیه** بوطائفهٔ معتزله درلرکه الله تعالی
ایمان وسائر طاعاتی مراد ایدر امّا کفری وسائر معاصی یی مراد اتمز
اکر مراد اتسه کافر کفری ایله وعاصی معصیتی ایله مطیع اولمق لازم کلور
وبزلر اول کفره ومعصیته راضی اولمالیوز زیرا قضایه رضا واجبدر
والله تعالی وَلَا یَرْضٰی لِعِبَادِهِ الْکُفْرَ بیورمشدر رضا عین ارادهٔ در
کفره رضاسی اولمایجه اراده سی دخی اولماز ودرلرکه اراده امرك مدلولیدر
یاخود لازمیدر بومذکور اولان دورت عدد دلیلی ایراد اتدیلرکه
کفر وسائر معاصی الله تعالی نك اراده سیله اولمایه بزمعاشر اهل سنّت
جواب ویررزکه کافر کفری ایله مطیع اولمق لازم کلورد یدکلری مردود درکه
طاعت مأمور به اولان سنهٔ تحصیله درلر یوخسه مراد اولنان
سنهٔ تحصیله دیمزلر وکفره راضی اولمالیوز ددکلری دخی مردود درکه
اوزریمزه لازم اولان الله تعالی نك قضاسنه رضادر یوخسه مقضیّه
رضا لازم دکلدر کفر مقضی در یوخسه قضا دکلدر ورضا عین ارادهٔ در
ددکلری دخی مردود در زیرا رضا اراده ایله ترك اعتراض مجموعیدر
بومجموع اراده دن اخصّدر کفردن رضا یی سلب ایتمه دن اراده یی
سلب ایتمکی اقتضا اتمز الله تعالی کفردن راضی دکلدر یعنی اراده ایله
ترك اعتراض مجموعی کفرده بولنماز بلکه اراده واردر لکن ترك اعتراض بوقدر
بلکه اعتراض واردر سائر شرور ومعاصی دخی بویله در یعنی جمله سی
مُرادُ الله در لکن مَرْضِی دکلدر زیرا اعتراض واردر امّا اراده امرك
مدلولیدر یا لازمیدر ددکلری باطلدرکه اراده امردن وامر اراده دن
باشقه بولنور اراده امردن باشقه بولندیغی ظاهردرکه بر شیئ مراد ایدرز
لکن برمانع بولنمغله امر ایتمزز امّا امر اراده دن باشقه بولندیغی مشهوردر

اولدیغی

اولدیغی کبیدر اول مثال برعبدُ مولی سندن سلطانه شکایت ایدوب
بنی چوق ضرب ایدردیو عرضحال ایلسه سلطان دخی مولی یی مؤاخذه ایلدکده
اعتذار ایدوب سبب ضربم عبد مزبورك کثرت مخالفتیدر حضوره کتدوکده
امر ایده یم مخالفتی ظاهر اولسون دیدکده اول عبده حضوره برلسنه ایله
امر ایدر لکن اول امرك وجوده کلمه سن مراد ایتمزکه اعتذاری تامّ اوله بومسئله یه
بناءً معتزله دن عمرو بن عبید دن حکایتا اولنورکه برمجوسی ایله برسفینه ده
ایدك بنی برمرتبه الزام ایدیکه عمر مده اویله الزام اولمامش ایدوم بومجوسی یه
دیدمکه بنجون اسلامه کلمزسین مجوسی دیدیکه الله تعالی اسلامی مراد ایتمز
مراد ایسه اسلامه کلوردم بن دیدمکه الله تعالی اسلامکی مراد ایدر لکن شیطانك
قومازمجوسی دیدیکه چونکه الله تعالی مراد ایدوب شیطان مانع اولیور
بن شریكِ اغلب ایله یم یعنی شیطان الندن مضطرّم بنی بنجون لومه ایدرسن
دیو بنی الزام ایلدی جواب بولامدم **حکایت** روایت اولنورکه رؤسای معتزله دن
قاضی عبد الجبّار همدانی وزیر صاحب بن عبّادك مجلسه کلوب
استاد ابو اسحق اسفرائنی یی اول مجلسده کوردکده سبحان من تنزّه عن الفحشاء
دیدی یعنی شرور ومعاصی یی الله تعالی مراد ایتمز دیو استاده تعریض ایلدی
استاد دخی مراد نه واقف اولمغله علی الفور سبحان من لا یجری فی ملکه الّا ما یشاء
ردّی یعنی دنیاده اولان خیرات ومعاصی جمله مراد الله در دیو قاضی یی
ردّ ایلدی قاضی ینه اعادهٔ کلام ایدوب اَیُرِیدُ رَبُّنَا اَنْ یُعْصٰی ددی
یعنی ربّمز عصیان اولمغی مراد ایدرمی استاد دخی اَفَیُعْصٰی رَبُّنَا قهراً
دیوب ردّ ایلدی یعنی ربّمز کمسه ده جبر ایله معصیتی مراد ایدوب خلق ایتمز
بلکه عبدلر ارادهٔ جزئیه سیله صرف ایدر الله تعالی دخی خلق ایدر جبر یوقدر
قاضی ینه اعادهٔ کلام ایدوب اَرَاَیْتَ اِنْ مَنَعَنِی الْهُدٰی وَقَضٰی عَلَیَّ بِالرَّدٰی
اَیُحْسِنُ اِلَیَّ اَمْ اَسَاءَ دیدی یعنی خبر ویرکه الله تعالی بندن ایمانی منع ایلسه
وکفر ایله اوزریمه قضا ایلسه احسانمی ایتمش اولوریوخسه اساءتمی یعنی
کوی مراد ایتمك اساءت ندر الله تعالی مراد ایتمز دیسه کرك استاد دخی

إِنْ مَنَعَكَ مالَكَ فقد اساء وان منع مالَهُ فيختصّ برحمته من يشاء
ديوب ردّ ايلدى يعنى الله تعالى سنك شيئكى سندن منع ايدرسه
اساءت ايتمش اولور كندى شيئنى منع ايدرسه اساءت يوقدر زيرا الله تعالى
مراد ايتديكى كمسه يى اهل هدايتدن ايدر رحمت واحسانى ايله ومراد ايتديكى
كمسه يى اهل ضلالتدن ايدر نته كم بيورر يُضِلُّ مَن يَشاءُ وَيَهْدِي مَن يَشاءُ
لكن بوجمله عبدك اراده سنه تابعدر الله تعالى جبرايله كمسه نك ضلالتنى
وهدايتنى مراد ايتمز بلكه الله تعالى عبدك افعال اختياريّه سن مراد ايدوب
خلق ايتمسيچون عبدك اراده جزئيّه سن شرط عادى قيلمشدر اصلا جبر يوقدر
قاضى جوابه قادر راولميوب ملزم اولدى حكايت معتزله دن برجماعت
سلّ سيوف ايدوب امام ابوحنيفه نك اوزرينه داخل اولديلر ديديلركه سن
دَرْ بيك كه الله تعالى عبدك كفرنى مراد ايدر بوندن صكره كفر اوزره عقاب
ايدر چونكه مراد ايدر عقاب ينجه جائز اولور عقلاً قبيح دردى كفر وسائر
معاصى مراد الله دكلدر ديوكندى مذهب باطللرين ترويج مراد اتدكلرى
امام هُمامك معلوملرى اولميچق بيوردى يلركه سزلره برسوء الروار الله تعالى
بوكافرلردن كفرك صدور ايده جكين ازلده بيلور ميدى بلمز ميدى بيلوردى
ديوجواب ويردى يلر امام حضرتلرى چونكه الله تعالى بونلردن كفرى بيلوردى
الله تعالى بلديكى كبى علمى محقّق اولماسنى استر بوخسه علمى جهل اولماسنى استر
يعنى بونلردن كفر صادر اولماسنى ازلده بلور وعلمى جهل اولمق محال بويله اولميچق
كافرك كفرنى ينه كافرك اراده جزئيّه سيله مراد ايدر وخلق ايدركه حتّى
ازلده علمنه موافق اولوب علمى محقّق اوله واكر كافرك كفرنى مراد ايتمسه ويرا ايتمسه
علمى جهله مُبَدَّل اولمق لازم كلور ديوب اول طائفهٔ معتزله امام حضرتلرينك
كلامى صحيح اولديغن بلديلر وجمله سى اعتزالدن توبه كار اولديلر فالحمد لله
ربّ العالمين سؤال عبد افعالنك خالقيدر ديمكله معتزله مشرك اولمق
لازم كلمز مى جواب اشراك الوهيّته شريك اثبات ايتمكدر بحر سيلركبى
ياخود استحقاق عبادته شريك اثبات ايتمكدر بوطه طپانلركبى معتزله بويله

سزيلك

شريك اثبات ايتمزلر بلكه عبدك خلقني الله تعالى نك خلق كبيدر ديمزلر زيرا
عبد خلق ايتمه ده اسباب والآته محتاجدركه اول اسبابُ والآتي الله تعالى
خلق ايدر واقدار وتمكين الله تعالى دندر بويله اولمق آنلر مشرك اولمق
لازم كلمدي لكن علماي ماوراء نهر مبالغه ايدوب آنلري تضليلده افراط ايدوب
آنلر مجوسيدك شرد رزيرا مجوسي برشريك اثبات ايدر امّا آنلر شركاء بلنهايه
اثبات ايدرديلر لكن انصاف بودركه مجوسي برشريك اثبات ايدر امّا مستقل
شريك درلر معتزله عدد عباد مقداري شركا اثبات ايدر امّا جمله سي الله تعالى يه
محتاجدر درلر بويله اولمق معتزله نك اهون اولوب مجوسينك اشدّ اولمش
اولور علماي ماوراء نهرك كلاملري قياش شعريدر سنّه افاده ايتمز لكن مرادلري
تضليلده مبالغه درحقيقت مشرك ديمك دكلدر اهل قبله يي كفار اتمك
عادت اهل سنّتدر بويلجه حفظ اولنه **سؤال** معتزله سؤال ايدرسه كه
كافرك كفري وفاسقك فسقي چونكه مرادُ الله دركافر كفرنده وفاسق فسقنده
مجبور اولمق لازم كلور بويله اولمجق كافره ايمانله امر وفاسقه طاعتايله امر
نيجه اولور **جواب** اهل سنّت طرفندن جواب اولدركه الله تعالى بونلردن
كفري وفسقي مراد اندي امّا كندولرينك اراده واختيارلريله مراد اندي
جبر لازم كلمز نته كم الله تعالى بونلرا ختيارلريله كفري وفسقي ايمان وطاعت
اوزرن ترجيح ايده جكلرين ازلده بيلوب وبيلمه سنده جبر لازم كلمدي زيرا
علمُ معلومه تابعدر وتكليفِ محالُ لازم كلمز زيرا اراده واختيارلري
ضدّينه تعلّق اتمكه قابل ايدي سوءِ اختيارلريله كفري وفسقي ترجيح ايدوب
ايمانه وطاعته اراده لرين تعليق اتمكي ضايع ايتديلر عقابه مستحقّ اولديلر
معتزله درلركه الله تعالى كافرك ايمانن وفاسقك طاعتن مراد ايدر كافرك كفرني
وفاسقك فسقني مراد ايتمز زعم ايدرلركه قبيح اولان شيه يي مراد ايتمك قبيحدر
خلق ايتمسي قبيح اولديغي كبي بزمعاشر اهل سنّت درزكه قبيح قبيحي كسب ايتمكدر
وقبيح ايله متّصف اولمقدر يوخسه اراده جزئيّه يه تبعاً مراد ايدوب
وخلق ايلمك قبيح دكلدر وكافرايماني مراد ايتمدي الله تعالى دخي مراد اتمدي

وكذلك فاسق طاعتي مراد ايتمدي كه الله تعالى دخي مراد ايليه افعال اختياريه يي
مراد وخلق ايتمه سنده عبدك اراده سي شرط عاد بدر دينماده شرور
ومعاصي ايمان وطاعتدن چوقدر بويله اولمق افعال عبادك چوغي
خلاف مراد الله اولمق لازم كلور وكافر دن ايمان وفاسقدن طاعت
مراد الله دن در لر بزدر زكه اكر مراد الله اولان نسنه وجوده كلمسه
مُرادُ ارادتُ الله دن تخلّف ايلمك لازم كلور اكر در لرسه كه بو اراده
ارادهٔ جبرد كلدر بلكه ارادهٔ رغبتدر نقص لازم كلمز ديرزكه ارادهٔ رغبت
وجوده كليوب عبدك اراده سي وجود بولنجه مغلوبيتده كافي دكلميدر
بوكا رئيس قُرَيه راضي دكلدر دكل كه اميرو والي خصوصاً الله تعالى كه
غنيّ كبير متعالى در وبالجمله معتزله نك اعتقادلريني كلن ضرري
نطاق بيان احاطه دن قاصر در فنعوذ بالله منه **فصل ثالث**
استاد ابو اسحق اِسْفَرائِني مذهبيدكه افعال عباد مجموع قدرتين ايله
حاصلدر يعني ايكي قدرت اصل فعلده تاثيراتمك اوزره بو مذهبده نظر
وارد راكر مرادي عبدك قدرتي مستقلّ بالتّأثير دكلدر قدرتُ الله
ضمّ اولنديقده مستقلّ بالتّأثير اولور قدرةُ اللّٰهك اعانتي واسطه سيله
ديمك ايسه ينه حقّه قريبدر واكر مرادي قدرة الله ايله قدرة عبد
هريري تأثيراتمه ده مستقلدر ديمك ايسه باطلدركه قدرتينِ مستقلّتين
مقدور واحد اوزره توارداتمك محالدر **فصل رابع** مذهب قاضي ابو بكر
باقِلاني مالكي بيانيده دركه الله تعالى نك قدرتي اصل فعله متعلّقدر
عبدك قدرتي فعلك وصفنه متعلّقدر اول وصف عبدك فعلي
طاعت اولماسي يا معصيت اولمسي در لطم يتيمده اولديغي كبي
لطمك ذاتي الله تعالى نك قدرتي ايله در امّا طاعت اولماسي لطمدك
مراد تاديب ايسه ياخود معصيت اولماسي لطمدن مراد ايذا ايسه
عبدك قدرتي ايله در ظاهر بودركه قاضي نك مرادي عبدك قدرتي
خلق طاعتده وخلق معصيتده مستقل ديمك اولميه يوخسه معتزله يه

لازم کلان محذور اکاده لازم کلور بلکه مرادی عبدك قدرتنك اول وصفده
مدخلی وار در اول وصفده عبده کوره یا طاعتدر یا معصیتدر دیمکدر
لکن بو مذهب محذور دن قورتلمز زیرا بو صفات امور اعتباریه در عبدك
فعلنه لازم مدر امر الله موافق اولمغله طاعت مخالف اولمغله معصیت
دینور بو وصف عبدك قدرتنك اثاریدر دیمه نك هیچ وجهی یوقدر
فصل خامس مذهب فلاسفه بیانندہ در انلرد رلرکه الله تعالی
عبدہ قدرت وارادت صفتلرین ایجاب ایدر صکره عبدہ بولنان
قدرت وارادت مقدورك وجودنی ایجاب ایدر لکن فلاسفه نك بو مذهب
ظاهر کلامیدر تحقیق مذهبلری دکلدر زیرا تحقیق بودرکه جمیع حوادثك
فاعلی الله تعالی در وظاهر کلامیلرندہ اولان وسائط شروط والات
قبیلندندر زیرا جمله متفقدرکه جمیع اشیا الله تعالی دن صادر در
وجمیع موجود مطلقا انوك مفعولیدر درلر افلاطوندن منقولدرکه
بو عالم کوره در وارض مرکزدر وافلاك قبسی در وحوادث سهامدر
وبدن انسان هدفدر والله تعالی انجق رامی اولان اولدر بویله اولیحق
مفر قنق مکاندر یعنی قضا وقدردن مفر یوقدر دیمشدر وبو کلام
دلالت ایدرکه الله تعالی دن غیری خالق یوقدر حضرت علی رضی الله تعالی عنه
افلاطونك فاین المفر کلامنی اشتدکده الله تعالی هو المفر بیورمشلر
یعنی افلاطونك دخی مرادی بودر ان کشف اتمشلر فصل سادس
مذهب امام الحرمین درکه صاحب مواقف امام الحرمین مذهبی
فلاسفه نك مذهب ظاهرلری کبیدر دی لکن شارح مقاصد
امام الحرمین ارشاد اسمیله مسمی کتابنده صاحب مواقفك خلافنی
تصریح اتمشدر یو صاحب مواقفی تخطئه اتمشدر کتاب ارشاد ده
درکه خالق اشیا الله تعالی درانجق اندن غیری خالق یوقدر وحوادثك
کلیسی الله تعالی نك قدرتی ایله حادث اولمشدر قدرت عبده متعلق
اولان اشیا ایله اولمیانك فرقی یوقدر کلام ارشاد تمام اولدی

بو يله اولیجق امام الحرمین مذهبده اهل سنّت والجماعت ندر
وامام غزالی حضرتلرینك آنوكله افتخار اتدیكی اساتذه سنندر
سوء ظنّدن حذر كركدر **فصل سابع** مذهب اشعری بیانندهدركه
جبر متوسّطه قائلدر دركه افعال عباد كندو اختیارلریله در واضطراریله
دكلدر جبر محض لازم كلور لكن عبادك اختیاری الله تعالی دن جبر ایله در
یعنی عبادك افعالنده مختارلردر لكن اختیار وارادهلریده مضطرلردر
بو مذهبه كوره شیطان لعین وسوسه ایدوب درسه كه اعمال صالحه
واكا سعی وقصد مقدّر ایسه البتّه حاصل اولور اكر مقدّر دكل ایسه
اعمالك وجودی محالدر انسان عملده وتركده مجبوردر دیرسه قیل وقال فائده
ایتمز دیو وسوسه ایلسه بو مذهب ارباب نجه جواب ویرر
اكر دفع وسوسه ده دیرلرسه ارادهٔ جزئیّه ده مجبورز امّا ارادهٔ كلیّه
عمل جانبنه صرف ایتمه ده مختارز فائده ویرمز زیرا اختیار وارادهٔ
اضطرار افعال واعمالده اضطراری اقتضا ایدر زیرا ارادهٔ جزئیّه دیمكلر
انجق اول عمل جزئیّه متعلّق اولدوغندن درلر بو یله اولیجق ارادهٔ ده
اضطرار البتّه عملده اضطراری اقتضا ایدر وسوسهٔ شیطانه جواب
میسّر اولماز وبو مذهب سلف صالحین صحابه وتابعین قولدرینه ده
مخالفدر جبر وتفویض یوقدر دیلر ولكن امر بین امرینّدر دلر
یعنی فعل عبد انجق خلق الله ایله در عبدك كسب واختیاری ده صنعی
یوقدر دیمك جبر لازم كلور واكر فعل عبد كندو نك اختیاریله در
الله تعالی نك خلقده مدخلی یوقدر دیمك تفویض وقدر لازم كلور
یعنی معتزله مذهبی اولور ایمدی حقّ ابو منصورك مذهبی دركه ارادهٔ ده
وعملده مختار زجبر یوقدر **فصل ثامن** مذهب شیخ امام الهدی
ابو منصور الماتریدی بیانندهدركه مذهب اصحاب وتابعین
ومذهب امام ابو حنیفه در بونلردر لركه الله تعالی افعال عبادی خالقدر
وجمیع موجوداتك خالقی اولدر آندن غیری خالق یوقدر لكن عباد ایچون

اختیاری جزئیّه

اختیارات جزئیه وارادات قلبیه وارد رکه طاعاته ومعاصیه تعلق ایتمکه
قابله در وبوارادات جزئیه نك خارجده وجودی یوقدرکه خلق وایجاده
محتاج اوله زیرا خلق معدومی ایجاد ایتمکه درلر برنسنه که موجود اولمیه
مخلوق دخی دکلدر اول ارادهٔ جزئیه یی مرادایدن خالقی اولمق لازم کلمز
الله تعالی عبددن بوارادهٔ جزئیه یی عبدك افعال اختیاریه سنی خلق وایجاد
ایتمکه شرط عادی قیلمشدر وافعال عباد الله تعالی نك علمی وارادهسی
وتقدیری ولوح محفوظده کتبی ایله اولماسی افعالك عبددن صدوری
جبرایله اولماسن اقتضا ایتمز وبالجمله الله تعالی عبدك فعلنی خالقدر
وعبد کاسبدر تحقیق بودرکه عبد قدرتی وارادهسی فعل جانبنه
صرف ایتمکه کسب درلر بوصرف عقبنده الله تعالی فعلی ایجاد ایتمکه
خلق درلر مقدور واحد ایکی قدرت تحتنه داخلدر لکن جهتلر مختلفدر
فعل مقدور الله در ایجاد جهتیله مقدور عبد درکسب جهتی ایله
بعضلر فرق ایدوب درکه کسب آلت ایله واقعدر خلق آلت ایله دکلدر
وکسب محل قدرتده واقعدر خلق محل قدرتده واقع دکلدر وکسب ایله
قادر منفرد اولامز امّا خلق ایله منفرد اولور لکن عبدك صرف قدرت
ایتمسنه کسب دخی الله تعالی فعلی خلق ایدرسه دراکر خلق ایتمرسه
کسب دینمز کسب ذاتا خلق اوزره مقدّمدر امّا وصفاً موخّردر
اکر سؤال اولنورسه که ارادهٔ جزئیه نك ضدّینه نسبتی برابردر
بویله اولیجق ارادهٔ دخی ارادهسز تسلسل لازم کلور جواب بودرکه
ارادهٔ برصفتدرکه احد ضدّینه تعلّق ذات مخصوصه سندندر صفت
اخری یه حاجت یوقدر یعنی احد ضدّینی ترجیح ارادهٔ نك شاننددر
اکر سؤال اولنورسه که ارادهٔ نك تعلّق ذاتندن اولیجق تعلّق ایلدیکی
جانب واجب اولوب جانب آخر ممتنع اولور عبددن اختیار مسلوب
اولمق لازم کلور جواب بودرکه شیئك ارادهٔ ایله وجوبی ارادهٔ نك شر
واختیارك وارلغنی تحقیق ایدر یوخسه اختیاره منافی دکلدر اکر سؤال اولنورسه

مطلب اهمّ ۷

فعله مقدور لله سبحانه وتعالی ذاتنا وصفا یعنی وجودی وعدمی ۲ منه

عبددن صادر اولان فعله الله تعالی نك علمی واراده سی تعلّق ایدرسه
اول فعل واجب اولور واکر عدمنه تعلّق ایدرسه اول فعل ممتنع اولور
بویله اولمحق عبددہ اول فعله متعلّق اختیار واراده میسّر اولماز جواب
بودرکه الله تعالی نك علمی واراده سی عبد اول فعلی اختیار واراده سیله
اشلمه سنه یاترك اتمسنه تابعدر یعنی عبد اختیاریله اشله مسنی
یاترك اتمسنی الله تعالی بیلور ومراد ایدر جبر لازم کلمز. نعم جبر لازم کلوردی
اکر علم الله وارادة الله عبدك اختیارنه سبب وعلّتتایله مقدّم اولایدی
لکن حال بویله دکلدر بلکه علم معلومه تابعدر واندن مسبّب در
زیرا علم شیئك علی ما هو علیه انکشافنه درلر وامّا ارادة الله علم الله
تابعدر وعلم معلومه تابعدرکه معلوم عبددن اختیارایله صادر اولان
فعلدر اول فعل دخی عبدك اختیارنه تابعدر بویله اولمحق ارادة الله
فعلی موجب اولوب جبر لازم کلمدی امام اشعری طرفندن سؤال
اولنورسه که عبدك اختیاری الله تعالی دن خلق ایله اولیوب عبددن
صادر اولسه اول اختیار ایچون براختیار دخی لازم اولوب دوریا تسلسل
لازم اولور جواب اولدرکه بوکلام بعینه الله تعالی نك اختیارنه جاریدر
بوکا نه جواب ویررلرسه سؤال لرینه جواب اولور جواب ویره من لرایسه
سؤال لری وارد دکلدر مع هذا جواب ویررزکه اکر قصداً اختیار اولنان
شئ صوم وصلوة کبی اولورسه البتّة کندودن اوّل براختیار واراده
کرکدر امّا ضمناً اختیار اولنان شی اولورسه قصداً مختار اولان
مثلا صومك ضمننده اختیار کبی اول ضمناً مختار اولان اختیار کندودن
سابق اختیار استمز بلکه قصداً مختار اولان صومی اختیار اکا تابع اولان
اختیاری دخی تبعاً اختیاردر مع هذا جواب ویررزکه فاعل مختار ده ترجیح
بلامرجح جائزدر جائز اولمیان ترجیح بلامرجحدر بویله اولیحق فاعل مختارك
اراده سی مرجّح یوق ایکن برشیئه تعلّق اتمك جائزدر سبعدن هارب اولان
کمسنه نك اوکنه هرجهتدن بربرینه مناسب ومساوی ایکی طریق کلسه

برینه سلوك ایلدیکی کبی وعطشان اولان کمسنه یه هرجهتدن مساوی
طتلوصو ایله طولمش ایکی بردق عرض اولسنه برینی اختیار اتدیکی کبی
بومذهبه کوره شیطانك وسوسهٔ معهوده سنه جواب ویرمك
میسّر اولور زیرا عملده وترکده مجبور زدیو وسوسه ایتمشدی عبد ارادهسنده
وافعالنده مجبور اولمایجه عبده لازم اولان ارادهسین طاعت جانبنه
صرف ایدوب الله تعالی یه تقرّب تحصیل ایتمك کرك طاعته ثواب وجنّت
وعد ایتمشدر ووعدنده صادقدر متّقیلری فجّار کبی کورمیه جکی قطعیدر
دیوشیطان لعین خائب وخاسر اولور فالحمد لله ربّ العالمین

معلوم اولهکه الله تعالی نك وَمَا تَشَاؤُنَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ قولنشن یفنك
ظاهر معناسی ای قولّرسزلر استقامتی مراد ایتمز سز مکر الله تعالی
اراده واستقامتکزی مراد ایلیه عبدك ارادتی الله تعالی نك عبدك
ارادتی اراده سنه معلّق اولدی جبر ظاهر اولدی لکن بومعنی طریقت اشعریّه
اوزره در ماتریدیّه بویله معنی ویررکه ای قولّرسزلر استقامتکزی
مراد ایدوب وجوده کتوره مزسز مکر الله تعالی اول استقامتی مراد ایلیه
وخلق ایلیه اول وقتده استقامت وجوده کلور یوخسه مجرّد عبد
ارادت استقامت ایتمك الله تعالی ارادت استقامت ایتمدکجه
استقامته وجود ویره مز لکن الله تعالی عبده استقامت مراد ایدوب
وخلق ایلسه استقامت وجود بولور عبد مراد ایتمسه دخی بویله اولیجق
عبدك استقامتنده منّت الله تعالی نکدر عبد منّت ایتمکه مجال یوقدر
لکن بوتجویز بطریق العقلدر امّا بطریق جَرْیِ العاده البتّه ارادت عبد
سابق کرکدر الله تعالی اول مراد اولنان نسنهٔ مراد ایلدوب خلق ایلیه
بومعنایه کوره اصلا شائبهٔ جبر یوقدر معلوم اولهکه جبر سؤالنی دفع ایچون
آیت کریمه یه معنای آخر ویررز آیت کریمه ده إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ده اولان
مشیّتك مفعولی مشیّت عبد دکلدر اشعری دیدیکی کبی حتّی جبر لازم کله
بلکه مشیّت عبدك مقدّم اولان تصوّر وتصوّردن منبعث اولان شوقدر

قال الله تعالى

آیت کریمه نك معناسی بودرکه ای قوم لکم سزا استقامتی مراد اتمز سز
مکر الله تعالی سزك اراده کزك مقدم سحاولان تصوری وشوقی مراد الیلیوب
وخلق ایلیه اول وقتده استقامتکز وجوده کلمك ممکن اولور زیرا الله تعالی
عبد ده شوق یرا تملك عبد ارادتی صرف اقتضا ایلمز بلکه شوق
باقی ایکن برمانع منع ایدوب اراده سن عبد ترك ایتمك ممکن اولور
تفصیل کلام بودرکه هر فعل اختیاریده دورت نسنه کرکدر اوّلاً اول
فعل اختیاری یی بروجه ملایم ایله تصوّر اتمك کرکدر وبو تصوّر جزئیدر
زیرا بو تصوّردن شوق جزئی منبعث اولاجقدر تصوّر کلّی دن شوق جزئی
منبعث اولمادیغی مقامنده مقرّردر وتصوّر جزئی انسان قبلندن دکلدر
زیرا اختیار سردخی واقع اولور ثانیاً اول تصوّر جزئیدن شوق جزئی منبعث
اولمالودر بو شوق دخی الله تعالی دندر وبو شوق زیاده ونقصانه قابلدر
اکر اول فعل اختیاری یی وجه ملایم ایله تصوّر ایدوب اول وجه ملاشم اوزره
ملاحظه ده دوام ایدرسه شوقه کمال کلور واکر وجه ملایمدن اعراض ایدرسه
یاخود وجه ملایم ایله دوام ملاحظه ایمزسه شوقه ضعف طاری اولور
ثالثاً اول فعل اختیاری یی ارادت وقصد کرکدر رابعاً تحریك اعضا کرکدر
یشبخی مرتبه ده اول فعل اختیاری الله تعالی نك عادتنه بناءً خلق وایجادی
ایله وجود بولور عبددك تأثیر بو قدرنه استقلال طریقیله ونه اشتراك طریقیله
نه اصل فعلده ونه وصفنده وعبددن کسب واختیارك مدخلی واردر
جبر دخی لازم کلمز مذهبمزکه مذهب حقدر بو تصویر اوزره مقرّردر
بویله ضبط وحفظ اولنه بوندن صکره معلوم اولهکه اول شوق که
الله تعالی نك خلق وایجادی ایله درارادت جزئیّه نك عینی دکلدرکه
حتّی ارادت جزئیّه دخی مخلوق اولوب جبر لازم کله بلکه ارادت نه موجوددر
ونه معدوم مدار احوال قبیلندندر قدرتِ عبد مقدور جانبنه صرف
اولنمادن عبارتدر وانکاری محالدرکه شوقمز وارایکن ارادتمزی صرف ایتمك
اولور یاکسلِ مانع یاحیاءِ رادعِ یاریاءِ قامعِ بولنمغله کاه اولور ارادت بولنور

اهمّ

شوق بولنمز.

شوق بولنمز مثلا برفعل اختیاری یی بر وجه غیر ملایم ایله تصوّر ایدوب
اول فعلدن نفرت حاصل اولمشیکن برغرض سببیله اول فعله اقدام ایدرز
شوقمز معدوم بلکه نفرت وارایکن والحاصل شوق اراده دن واراده شوقدن
باشقه بولنمق ممکن اولیجق شوق اراده نك عینی اولمق متصوّر دکلدر کذلك
نفرت ترك فعلك عینی دکلدر زیرا معلوم اولدیکه نفرت بولنور ترك فعل بولنماز
بلکه نفرت فعل ایله جمع اولور وترك فعل بولنور نفرت بولنماز شوق ایله ترك فعل
جمع اولدیغی کبی ومعلوم اولهکه هر فعل اختیاریده دورت نسنه لازمدر
دنلدی تصوّر شوق ارادت تحریك اعضا بشنجی مرتبه ده الله تعالی
اول فعلی بطریق العادات خلق ایدر بود ورت نسنه دن اوّلکی تصوّر در
انسان آنی ترك ایتمکه قادر در تصوّردن اعراض ایدوب غیری شیئه
اشتغال ایتمکله ایکنجی شوقدر اول شوق منبعث اولمشیکن وجه غیر ملایم
ایله تصوّر ایدوب شوقی ازاله بلکه نفرتی تحصیل ممکندر اوچنجی اراده در
انك ترکی لمانع ممکن اولدیغی ظاهر در اراده تراولیجه تحریك اعضا دنی
متروك اولور لکن بود ورت نسنه مجموعی بولندقده الله تعالی اول فعلِ
اختیاری یی خلق ائمکله اولورمی اولور زیرا الله تعالی نك خلق ائمسی
مانع اولمامق ایله مشروطدر آنکون الله تعالی یرائمدقجه عبدك
صرف قدرت ایتمه سنه کسب دنلمدی الله تعالی نك عبدك فعلنی
خلق ایتمه سی عبدك اراده سندن صکره سائر عادیّاتك اسبابی اوزره
ترتّبی قبیلندندر مانع اولمامق شرطدر والحاصل عبد قدرتی مقدوریجابندنه
صرف عقبنده الله تعالی اول مقدوری خلق ایدر دیدیکمز تعقیب زمانی دکلدر
بلکه تعقیب ذاتی در زیرا اهل سنّت عندنده قدرت مع الفعل در
قبل الفعل دکلدر بعضی کره قدرت قبل الفعل در دلرانلك مراد سلامت آلات
واسباب معناسنه در الله تعالی نك تکلیفنه مدار اولان قدرتدر
حقیقتِ قدرت که استطاعت در لرالیتّه مع الفعل در **مسئله**
سابقده معلوم اولدیکه اهل حقّه کوره مباشرتِ اسبابه ایله اولان

افعال اختياريّه عبدك كسبيله والله تعالى نك خلق وايجادى ايله در
تحقيق بودركه عبدك صرف قدرت ومباشرت اسبابا تمسى كسبدر
وعبده مخصوص صدر والله تعالى نك ايجادى خلقدر الله تعالى يه مخصوص صدر
لكن فعل كلمه سى عامدركاه الله تعالى به نسبت اولنور وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ
ده اولان كبى وكاه عبده نسبت اولنور يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ كبى
بوندن معلوم اولوركه الله تعالى عبده تكليف ايدوب اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ كبى امر ايلسه مراد بودركه اى عباد سزلر اقامت صلوة
وايتاء زكوة صرف قدرت ايديكز عقبنده بز خلق ايده لم ديمك اولور
نهى ايله تكليف دخى بويله در مثلا وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا ديو زنادن نهى ايتمك
اى عباد سزلر صرف قدرت ايدوب زِنَادَن كفّ وامتناعى كسب ايديكز
بز عقبنده امتناع فعلنى خلق ايدرز ديمك اولور زيرا كفّ وامتناع افعال
قبيلندندر عدم محض دكلدر اسباب معصيت حاضره اولوب عبد
اقدام ايتمك ميسّر ايكن الله تعالى دن خوف ايدوب كندويى معصيتدن
صقنمق كفّ وامتناع اولمغله البتّه فعل قبيلندن اولور وثوابه نائل اولور
امّا اسباب بولنميوب معصيت وجوده كلمسه اكا عدم محض دلر
كفّ وامتناع ديمزلر انده ثواب اولمز اَعْمٰى اولان كمسه وجه جميله نظر
ايتمسه كله ثوابه نائل اولمز وعِنِّين اولان كمسه زنا ايتمدوكندن ثوابه واصل اولمز
زيرا عدم محضدر افعال اختياريّه دن دكلدر بلكه اضطراريّه دراضطرارى
اولان اشيادن نه ثواب اولور ونه عقاب اولور حالت مخمصه ده اَكْلِ مَيْتَه
وشرب خمر اتمك كبى بعضى افعال واردركه مباشرت ايله دكل بلكه تَوْلِيد
طريقيله در بركمسنه ضرب اتدكده انده حاصل اولان وجع والَم كبى
وكسر زجاج عقبنده بولنان انكسار كبى وقتل عقبنده بولنان موت كبى
بوحاصل اولان اَلَم وانكسار وموت مُوَلَّدَاتِدِر بونلر معتزله عندنده عبدك
زيرا عبدك فعلى ايكن دورلودر برى مباشرت ايله درحركت يد كبى وضرب
وكسر وقتل كبى برى توليد ايله دركه مباشرت ايله اولان فعلدن تولّد ايدر

ايكنى

ایکسی دخی عبدك خلق ایله در الله تعالی نك خلق ایله دكلدر دیرلر باطل
اعتقاد در امّا بزلر اهل سنّت عندنده جمله سی الله تعالی نك خلق ایله در
عبدك خلقده علاقه و مدخلی یوقدر لكن كسب ایله میدر دكلمیدر
مباشرت ایله اولان افعال ضرب و كسر كبی عبدك كسبیله در و امّا مولّدات
المر و انكسار كبی عبدك كسبیله دكلدر زیرا اول مولّدات محلّ قدرت اولان
عبدیله قائمه دكلدر آنكچون عبد آنی ترك قادر دكلدر افعال اختیاریّه دن
اولایدی ترك قادر اولوردی مثلا عبددن كسر زجاج بولندقده انكساری
ترك ایتمكه قادر دكلدر وكذلك ضرب بولندقده حصول آلمی ترك قادر دكلدر
قتل بولندقده حصول موتی ترك قادر اولمدیغی كبی و امّا كسر و قتل و ضرب
اختیاریّه دن اولمغله ترك ایتمكه قادر در بویلجه حفظ اولنه **مسئله**
افعال عبادك كلّیسی كرك طاعات كرك معاصی الله تعالی نك اراده سیله
و قضاسیله و لوح محفوظده تقدیریله در لكن طاعت اولان افعالكه دنیاده
ذمّ و آخرتده عقابه سبب اولمیاندر الله تعالی نك امریله و محبّتیله و رضا
و امّا معاصی اولان افعالكه دنیاده ذم و آخرتده عقابه سبب اولان افعالدر
الله تعالی نك امریله و محبّتیله و رضاسیله دكلدر زیرا محبّت الله ارادهٔ ثوابه
دیرلر و رضاء الله ترك اعتراض معناسنه در معصیتده محبّت الله یوقدر
اكا ثواب و یرمك مراد ایتمز و رضاء الله دخی یوقدر اكا اعتراض ایدر
مسئله معلوم اولهكه طاعات و عباداتك جمله سی حسنه در و معاصی نك
جمله سی قبیحدر لكن حسن و قبح اوچ معنایه كلور اوّلكی معنالری صفت كمال
و صفت نقصاندركه علم حسنه در و جهل قبیحدر دنلدیكی كبی ایكنجی معنالری
غرضه ملایم و غرضه منافردركه هر شیی كه غرضه ملایم اولهكه حسنه در و هر شیی كه
غرضه منافر اولهكه قبیحدر دنلدیكی كبی ایكنجی معنادن كاهجه بویله تعبیر
اولنورركه حسن شول فعلدركه كندوده مصلحت اولهكه و قبیح شول فعلدركه
كندوده مفسده اولهكه اوچنجی معنالری مدح و ثوابه متعلّق اولهكه و ذمّ و عقابه
متعلّق اولهكه حسن و قبیح ایچون ایكی اوّلكی معنالری عقلیدر اتّفاقا امّا اوچنجی

معناکه شرعیدر اشعری عندنده زیرا افعالك جمله سی شرع شریفك وروددن
اوّل مُساویه درنه مَدْح وذمّی ونه ثوابْ وعقابی اصلا بریسنی افعال ذاتنده
مقتضیه دکلدر بلکه شارع بعض افعالله امر ایلدی اول افعال حَسَن اولدی
وبعض افعالدن نهی ایلدی اول افعال قبیح اولدی واما ماتریدیّه ومعتزله
عندنده اوچنجی معنی دخی عقلیدر زیرا شرع شریف کلمزدن اوّل فعلك ذاتنده
جهتِ محسّنه سی وارد رکه فاعلی مدح وثوابه لایق اولور وبعض فعلك ذاتنده
جهت مقبّحه سی وارد رکه فاعلی ذمّ وعقابه لایق اولور بوندن صکره اول جهت
بالضّرورة معلوم اولمق اولور صدقك حسنی وکذبك قبحی کبی وایمان وشکرك
حسنی وکفرك وکفرانك قبحی کبی بعض جهت وارد رکه عقل ایله بلمز شرع ورود
اتدکده بیلنور کهاول جهت یا محسّنه در یا مقبّحه در. جهت محسّنه رمضانك
آخر کوننك صوم سنده اولان جهت کبی وجهت مقبّحه شوّالك اولی کوننك
صوم سنده اولان جهت کبی ماتریدیّه ایله معتزله عندنده شی حَسَن اولور
ذاتنده ده آنکچون شارع امر ایدر یاخود شی ذاتنده قبیح اولورده آنکچون
شارع نهی ایدر ماتریدیّه ایله معتزله مابیننده فرق ماتریدیّه درلرکه
اشیانك حُسْنی وقبحی ایله حاکم اولان الله تعالی درلکن عقل بعض اشیانك
حسنی وبعض اشیانك قبحنی بلمه ده التّدر واما معتزله درلرکه حُسْن
وقبحده حاکم انجق عقلدر حاصل کلام حسن وقبح امرك ونهیك موجبی دراشعری
عندنده مدلولیدر موجبی دکلدر ماتریدی ومعتزله عندنده فائده
معلوم اولهکه ارادت قلبیّه یه مناسب اولان اشیاکه بش عدد در اوّلکی
فعلی قصد قلبیه کلور وکیدر مکث ایلمز بوکا هاجس درلر ایکنجی قلبه کلور
ومکث ایدر لکن اشله مکده تردّد اتمز بوکا خاطر درلر اوچنجی قلبه کلور واشله مکده
تردّد ایدر بوکا حدیثِ نفس درلر دوردنجی قلبه کلور واشله مك طرفنی
ترجیح ایدر بوکا همّ درلر بشنجی قلبه کلور واشله مك طرفنی جزم ایدر وقصدنی
قوی ایدر بوکا عزمِ مُصَمَّم درلر ایکی اوّلکی که هاجس وخاطر در اختیاری دکلدر
انسان انلرله مؤاخذه اولنماز کذلك اوچنجی که حدیث نفسدر ومیل قلب

وهیجان نمشود

وهیجانِ شهوت امر اختیاری اولمامغله اندن دخی مؤاخذه یوقدر
پیغمبر علیه السّلام بیورر که حدیث نفس مقوله سی اولان شیلری
الله تعالی امّتمدن عفو ایلدی امّا وارد بعضی که همدر اختیاری اولور
اضطراری اولور اختیاری اولانلرده مؤاخذه اولنمق کورینور اضطراری
اولانلرده مؤاخذه یوقدر امّا بعضی که عزم مصمّم در اکر عزیمتلرده قالوب فعل
وجوده کلمزسه بوصورتده فعلی ترک اتدوکی الله تعالی دن خوفندن اولور
حسنه یازیلور زیرا عزیمتی سیّئه ایدی امتناع اتمه سی حسنه اولور
عزیمتلرده طبعنه موافقت وشیطانه متابعت ایتمشدی امتناع اتمه سی
الله تعالی دن خوفندن وطبع وشیطانه مخالفت ایتمکله عظیم مجاهده اولمغله
حسنه یازلمق مقرّر در امّا فعلی ترک اتدوکی الله تعالی خوفندن اولمایوب
ناسدن حیا یاخود ریادن ناشی اولورسه بوصورتده علما اختلاف ایتمشدر
امام غزالی نك مختاری بودر که سیّئه یازیلور ومؤاخذه اولنور زیرا
کندو اختیاریله قبول ایدوب عزم مصمّم ایلدی بو معنایه دلیل
باری تعالی نك قول شریفی در که بیورر وَاِنْ تُبْدُوا مَا فِیْ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوْهُ
یُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ وپیغمبر علیه السّلام نك قول شریفی در که بیورر
بوناس نیّتلری اوزره حشر اولور برادم یکیجه وقتنده عزمیت ایدوب
صباحه داخل اولدقده زنا یاقتل مسلم ایتمکه نیّت ایلسه اول ادم اول یکیجه ده
بوعزیمت اوزره اصرار ایله اولسه بونیّتی ایله حشر اولور انکچون
حدیثده وارد اولدیکه اهل اسلامدن ایکی کمسه سلّ سیف ایدوب
بربریله مقاتله ایلسه لر قاتل ومقتول نار جهنّمده در سؤال اولندیکه
یارسول الله قاتلك حالی معلوم مقتولك صوچی نه در بیوردیلرکه اول دخی
دخی صاحبنی قتل مراد اتدی امام غزالی دیرکه بوحدیثده تصریح وارد رکه
مجرّد عزیمت واراده ایله اول مقتول اهل نار دن اولدی امام فخر رازی
دخی بومذهبی اختیار ایتمشدر امام قاضیخان وبزّازی وصاحب خلاصه
دیدیلرکه برادم برمعصیتی قصد ایلسه وانك اوزرینه عزیمت ایتمسه اثم اولمز

فصل یعنی بر معصیتی عزم مصمّم
عبدی بر سبب الیله الله تعالی دن خوفندن
کلمسه بعضلر اختلاف اولمشدر

اکر عزیمت ایدرسه آثم اولور بزّازیه زیاده ایدوب دیرکه لکن عزیمت
اورزه آثم اولور یوخسه جارحه ایله اشلدیکی مرتبه آثم اولمازمثلا
زنایه عزیمت ایلسه بالفعل زنایه ترتّب ایدن وبال یازلمازبلکه عزیمتنك
وبالی یازیلور امام کرمانی دخی بومسلکی اختیارایدوب دیمشدرکه
برادم یکرمی کوندن صکره بروقت نمازی ترك ایتمکه عزیمت ایلسه اول ساعتده
آثم اولور لکن عزیمتی اوزره یوخسه ترك صلاة اوزره دکل وبعض علماء
اختیاری اوزره عزیمت مرتبه سنده مؤاخذه یوقدر بومعنایه دلیل
باری تعالی نك قول شریفیدرکه بیورر لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ
کلمهٔ لام خیرده مستعمله درانکچون تصرّفه محتاج اولمیان لفظ کسبی ذکرایلدی
امّا علی کلمه سی مضرّتا یچون اولمغله زیاده تصرّف ومعالجه یه محتاج
اولان اکتساب کلمه سن کلمهٔ علی ایله ذکرایلدی وامام بخاری ابوهریره دن
روایت ایدرکه پیغمبر علیه السّلام بیورمشلرکه الله تعالی بنم اُمّتمك
قلبنده اولان شیلری عفو اتمشدر مادام که امّتمدن اولان کمسه اول قلبنه
کلان نسنهٔ تکلّم اتمز یاخود آنکله عمل اتمز لکن بعض نسنه وارد رکه مجرّد
عزیمت ایله تمام اولور مقتضا سیله عمله حاجت یوقدر کفر کبی اعتقاد بدعت
کبی ودخی کبر وعجب کبی بونلرشا مثالی شیلرده بالاتّفاق مؤاخذه واردر
بوندن صکره معلوم اولهکه بومذهب که مجرّد عزیمت مرتبه سنده مؤاخذه
یوقدر دنلدی حقّ وصواب اولدیغنده شبهه یوقدر اکر مؤاخذه واردر
دنلسه حدیث آخری مالم تکلّم اوتعمل به لغو اولمق لازم کلور قلبه کلان
عفو اولنور قول شریفندن مراد عزیمت مرتبه سنك غیری هم وحدیث نفس
ومیلان قلبدر دنلسه بونلرسا ئر امّتدن دخی معفودر بونلر امور اختیاریه دن
اولمدیغندن زیرا اختیاری اولمیان امور قلبه کلمکله امّتلردن هیچ بر امّت
مؤاخذه اولنمازاکر بوکا حمل اولنسه پیغمبر علیه السّلام عُفِيَ عَنْ اُمَّتِي دیو
اُمَّتِي تخصیصه وجه قالمز بویله اولیحق بعید دکلدرکه بوامّت مرحومه جمله امّتدن
خیرلو اولدیغی حبیب الله تکریماً صفی الله تشریفاً قطعیدر قلبلرینه کلان اشیا

فصله

فعله چیقمدقجه معفوّ ومغفور اوله امام غزالی رحمتِ واسعه یی تضییق
اتدوکنه باقلمز وذکر ایلدوکی دلیللردن جواب ویررز کما الله تعالی نك
وان تبدوا ما فی انفسکم او تخفوه یحاسبکم به الله قول شریفندن مراد
کتمان شهادتدر یعنی ای شاهدلر کتمان شهادتی اظهار اتسکز یا اخفا
اتسکز محاسبه اولنورسکز دیمکدر یاخود مراد کفره یه محبّتدر یعنی
مؤمنلر اولان کمسه کافره محبّت ایلسه کرك اظهار ایلسون کرك اخفا
ایلسون محاسبه اولنورد یمکدر یاخود بوایت لا یکلّف الله نفسا
الّا وسعها ایت کریمه بسیله منسوخدر یاخود محاسبه آخرتده عذاب
ایچون دکلدر بلکه محاسبه ایدرد یمك مقابله سنده دنیاده انسانه
اصابت ایدن مصیبتلر وامراض واوجاع مقوله سی شیلردر یاخود محاسبه
مجرّد اعلان واخبار دریوخسه عذاب دکلدر واما قاتل ومقتول نارده در
حدیثی مقتول مجرّد اراده وعزیمتیله قاتلمدی بلکه سلّ سیف ایدوب
میدانه کلدی اعمال جارحه دن اولدی آثم اولوب اهل نار دن اولدی
واما ناس نیّتلری اوزره حشر اولورحدیثندن مراد اعمال حسنه یه نیّت
وعزیمتلری اوزره حشر اولنوردیمك اوله زیرا حسنه یه نیّت وعزیمت
ایتمه ده حسنه یازلمه سی مقرّردر تسلیم اولنسه نیّت معصیت مراد
اولدیغی انوکله حشر اولنمه دن عذاب وعقاب اولنمق اقتضا ایتمز
بلکه مجرّد اختیاریله معاتبه اوله یا اول دخی عفو اولنه مسامحه ده
قاله کلامز مؤاخذه وعذاب اولماده دریو یلجه حفظ اولنه

مطلب اهمّ

لکن انکاره مجال یوقدرکه کمال عبودیّت انسان قلبنی جملهٔ رذائلدن
وصفات خبیثه دن وعزائم فاسده دن تطهیر ایدوب اخلاق حمیده
وصفات طیّبه ونیّات صالحه ایله تزیین ایتمه ده در بوحالت
انبیا واصفیانك طریقتی در بلکه جمیع تکلیفاسنی تقرّب الی الله اسبابنه
صرف ایتمك کرك اکر الله تعالی نك رضوانندن تبعید ایدن اسبابه
صرف ایدرسه بر خسران عظیمدرکه اصلا تدارکی ممکن دکلدر وعند الموت

بلکه جمیع انفاسنی تاکل

ویعد الموت ابد الآباد حسرت و ندامتدرکه معالجه قابل دکلدر بومعنادن ناشی
حدیثده کلدیکه برکسه یوقدرکه اکر صالح اکر فاسق یوم قیامتده البتّه پشیمان
اولسه کرك فاسقلر ندامت وحسرت چکرکه نیچون دنیاده استقامت اورزه
اولمادم صالحلر ندامت وحسرت چکرکه نیچون دنیاده طاعات وعباداتی
زیاده ایدوب درجات رفیعه یه نائل اولمادم الله تعالی جمله مزه
هرعملمزده وترکمزده نیّات صالحه ایله عمری مزی میمون ومبارك
کچرمه مزی حبیبی حرمتنه میسّر ایلیه آمین
تنبیه معلوم اولهکه بوقلبه
کلان خواطر انسانی یا افعاله باعث اولور یاخود ترکه باعث اولور
وبوخواطری الله تعالی انسانك قلبنده احداث ایدر اکر ابتداده
احداث ایدرسه یعنی ملَك وغیری نسنه واسطه سیله اولمازسه
اکا خاطر درلر علامتی بودرکه قوی ومصمّم اولوب اصلا کیدوده تردّد اولمان
واعمال باطنه ده اولور ایمان واسلام واخلاص وریا واخلاق حمیده
وخصال ذمیمه کبی وبرخیرلو نسنه ده اجتهاد وطاعت عقبنده اولوب
خاطر دخی خیرلو اولورسه باری تعالی دن اکرامدر بوکا هدایت وتوفیق
دینلور کاهیجه برذنب عقبنده اولور باری تعالی دن اهانت وعقوبتدر
بوکا خذلان واضلال دینلور واکر ابتداده احداث اتمزسه یا ملك
واسطه سیله یاخود شهواته مائله طبیعت واسطه سیله یاخود
شیطان واسطه سیله احداث ایدر اکر ملك واسطه سیله احداث ایدرسه
علامتی بودرکه البتّه خیرلو شیده اولور وانسان اول شیئی اشله مك ایله
ترك بیننده تردّد اوزره اولور وغالبا انسانك طاعت یا معصیت
صادر اولمقسزن اولور واعمال ظاهره که صوم وصلاة وحجّ وزکوة کبی
اشیاده اولور وبوملك انسانك قلبنك صاغ قولاغی اوزره جلوس ایتمشدر
وبوملکه ملهم درلر ودعوتنه الهام درلر واکر شهواته مائل طبیعت
واسطه سیله احداث ایدرسه علامتی بودرکه البتّه شرّ اولان شیده اولور
حالت واحده ده ثابت اولوب الله تعالی بی ذکر اتمك ایله معدوم اولماز

آمین

بلکه

بلکه قلّت وضعف دخی کلمز بو طبیعته نفس درلر ودعوتنه هوی درلر
واکر شیطان واسطه سیله احداث ایدرسه علامتی انسان مضطرب
ومتردّد اولور وغالبا انساندن برکناه صادر اولمقسزن اولور والله تعالی یی
ذکر ایتمکله کذویه قلّت وضعف کلور بلکه سعدم اولور وغالبا شیطانك
دعوت اتدیکی نسنه شرّ اولور وکاهیجه برمفضوله دعوت ایدرکه
افضل اولان طاعتدن منع ایدوب ثواب کثیردن محروم ایتمکجون یاخود
عجب وغرور وکبریی وبال عظیمه ایصال ایتمکجون وبو شیطانك دعوت
اتدیکی شی خیر لو اولدیغنك علامتی بودرکه انسانك قلبی اول اشی اشلمه ده
نشاط وعجله وامن وامان اوزره اولوب خشیت وتانّی وخوف اوزره
اولماز واول اشك عاقبتنی ملاحظه ایدوب بصیرت اوزره اولماز
وبو شیطان انسانك قلبینك صول قولاغی اوزره جلوس ایتمشدر بو شیطانه
وسواس وخنّاس درلر ودعوتنه وسوسه درلر حدیث شریفده
وارد اولدیکه ابن آبی الدّنیا انس حضرتلرندن روایت ایدرکه رسول اکرم
صلّی الله تعالی علیه وسلّم بیورمشدرکه شیطان خرطومنی انسانك قلبی
اوزره وضع ایتمشدر اکر انسان الله تعالی یی ذکر ایدرسه تاخّر ایدر
اکر الله تعالی یی ذکر ایتمزسه انسانك قلبنی برلقمه کبی اغزنه الوب وسوسه
ایدر شرّندن الله عظیم الشّانه التجا ایدرز بیوك دشمندر

سؤال قلبه کلان خاطر خیر میدر یوخسه شر میدر نه دن معلوم اولورکه
انسان بصیرت اوزره اولوب مقتضای خیر ایله عمل ایدوب مقتضای شردن
حذر ایده **جواب** معلوم اولهکه خاطر خیری وخاطر شرّی فرق ایچون
دورت میزان واردرکه مرتّبدر اوّلکی بودرکه اول خاطری شرع شریفه
تطبیق ایدرز اکر شرعده نظیری وار ایسه خیردر یوغیسه شردر
ایکنجی برمرشد کامل که علمای آخرتدن اولان کمسه یه عرض ایدرز اکر خیردر
درسه خیردر شردر درسه شردر اوچنجی صلحانك احوالنه تطبیق ایدرز
اکر خاطری اشلمه ده آنلره اقتدا ایولنور ایسه خیردر یولنمزسه شردر

دوردنجی نفس امّاره مزه عرض ایدرز اکر نفس اندن تنفّر ایدرسه لکن
نفرتی الله تعالی خوفندن اولمیایوب بلکه بحسب الطّبع اولورسه خیردر
اکر اول خاطره میل طبع ایله میل ایدوب الله تعالی دن رحمت رجا سندن
ناشی میل اتمزسه شردر زیرا نفس کندو طبعی اورزه قالورسه البتّه امّاره
بالسّوء در **سؤال** شیطان لعینك مکر وحیله سی نه طرز دراندن حذر
ینجه ممکندر **جواب** معلوم اولسون که شیطانك حیله سی وانسانی طاعتدن
منع ایتمه ده مکر وخدیعه سی یدی دورلودر اوّلکی بودرکه انسانی
طاعتدن منع ایدر اکر انسان موفّق ایسه درکه البتّه انسان ایچون دنیاده
اخرت ایچون زاد اِدّخار عمل کوکدر ایکنجی بودرکه طاعتی تأخیر ایله امر ایدر
اکر موفّق ایسه درکه هرکون ایچون الله تعالی عمل تعیین ایتمشدر بوکونك عملنی
یارنکی کونه قوسم یارنکی کونك عملن نه زمان ایده م وهم بنم اجلم المده دکلدر
عملی تاخیر ایتمك ضرر ویرسه اوچنجی بودرکه طاعتده عجله ایله امر ایدر
بوطاعتدن تیرجه فارغ اولکه برغیری طاعت اشلیه سن در اکر موفّق
ایسه دیرکه عملك قلیلی تمامجه اولیجه ناقص اولان چوق عملدن خیرلودر
زیرا عجله ده نقصان مقرّردر دوردنجی بودرکه ریا ایله امر ایدر
اکر موفّق ایسه دیرکه الله تعالی بنم عملی بلدیکی کافیدر ناس نفع وضرّه
قادر دکلدر انکر عملی بلمش بلمسش قایرم بشنجی بودرکه نه عجب متنبّه
ادم سن افرین سندن غیری سنك کبی اعمال صالحاته مشغول بوقدر
بوندن مرادی عجبه ایقاع ایدوب آثم انسه کرك اکر موفّق ایسه
دیرکه الله تعالی بکا توفیقن رفیق اتمشدر بوخصوصده منّت الله تعالی یه در
یوخسه بنم معصیتم والله تعالی نك بکا اولان انعام واحسانته نسبت
عملك نه قیمتی وار در عملی قبول ایدوب اعتبار ایدرسه کرم وتفضّل
ینه کندودندر التنجی بودرکه عمل ایتمکه حاجت یوقدر الله تعالی
سنی سعید یراتدیسه عملی ترك انسك ضرر ویرمز شقی یراتدیسه عملاره
فائده اولمز بیچون راحتکی ترك ایدرسین اکر موفّق ایسه دیرکه بن الله تعالی نك

قولیم

قولیم قوله لازم اولان سیّدنك امرنه استثنالدر اکر سعید ایسم زیاده
ثواب ایچون عمله محتاجم اکر شقی ایسم عمل اتدکده کندو نفسمی لوم ایتم
مع هذا مطیع اولوب ناره کیرمك عاصی اولوبده ناره کیرمه دن اولی در
باخصوصکه الله تعالی طاعاته جنّت وعد ایتمشدر و وعدنده صادقدر
یدنجی بودرکه اعمال مقدّره در تقدیره مخالفته قادر دکلسن عملده
واراده ده مجبورسین دیو وسوسه ایدر اکر موفّق ایسه عملده واراده ده
مختار زجبریو قدر مراد ایدرسك طاعت ایدوب ثوابه نائل اولورز
مراد ایدرسك معصیت ایدوب عقابه مستحقّ اولورز
ارادت جزئیّه مسئله سی سابقده معلوم اولدی
اولد قاعده ایله شیطانك حیله لرینه دامین اولورز
فالحمد لله وحده

ربنا اخرجنا منها تفألی ربیع ثانی یکی از بنجی کونه ظهور ایشد ۱۱۷۵

ودایاده دخی الامور مرهونة باوقاتها اشاری ظهور کلشدر سنه ۱۱۷۱

بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم انک تعلم سری وعلانیتی فاقبل معذرتی وتعلم ما بی فاعطنی سؤلی وتعلم
ما فی نفسی فاغفر لی ذنبی اللهم انی اسئلک ایمانا یباشر قلبی یقینا صادقا
حتی اعلم انه لن یصیبنی الا ما کتبت لی ورضنی
بما قسمت لی

نقل من الجزء الاعظم
لعلی القاری